

Examen VWO 2008

tijdvak 1
woensdag 28 mei
9.00 - 12.00 uur

Grieks

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 27 vragen en een vertaalopdracht.
Voor dit examen zijn maximaal 76 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Als bij een vraag een verklaring of uitleg gevraagd wordt, worden aan het antwoord meestal geen punten toegekend als deze verklaring of uitleg ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (tekstelementen, redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd.

Als er bijvoorbeeld één tekstelement wordt gevraagd en je antwoordt met meer dan één tekstelement, dan wordt alleen het eerste tekstelement in de beoordeling meegeteld.

Tekst 1

- Tekst 1 is een deel van de derde redevoering in Plato's Apologie.
- 2p **1** Noteer het onderwerp van elk van beide voorafgaande redevoeringen. Beantwoord de vraag in het Nederlands en baseer je antwoord op de teksten die je voor dit examen hebt gelezen.
- regel 4 Ὑμῖν γὰρ ὡς φίλοις οὖσιν
- 1p **2** Wat brengt Socrates ertoe deze mannen zo te noemen? Beantwoord de vraag in het Nederlands en baseer je antwoord op het voorafgaande.
- Behalve in μαντική ἢ τοῦ δαιμονίου (regel 6-7) geloofde Socrates ook in een andere vorm van μαντική.
- 1p **3** Welke andere vorm? Beantwoord de vraag in het Nederlands en baseer je antwoord op de teksten die je voor dit examen hebt gelezen.
- Regel 7 συμφοῖς
- 1p **4** Citeer uit het vervolg (t/m regel 13 μοι) het Griekse woord dat hiermee een tegenstelling vormt.
- Regel 14 κινδυνεύει γὰρ μοι τὸ συμβεβηκὸς τοῦτο ἀγαθὸν γεγονέναι
Socrates bereikt deze conclusie via een redenering in twee stappen.
- 2p **5** Formuleer beide stappen in eigen woorden. Baseer je antwoord op het voorafgaande.
- regel 16 τούτου
- 1p **6** Leg uit wat hiermee wordt bedoeld.
- Regel 16 τὸ εἰωθὸς σημεῖον
- 2p **7** Leg uit dat dit σημεῖον mogelijk een rol gespeeld heeft bij de tegen Socrates ingediende aanklacht. Ga bij je antwoord in op zowel het σημεῖον als op de aanklacht.
- Regel 18 αὐτὸ
- 1p **8** Dit woord verwijst naar
A κακὸν (regel 15)
B τεθνάναι (regel 15)
C τεκμήριον (regel 15)
D σημεῖον (regel 16)
- Regel 23 Εἰ οὖν τοιοῦτον ὁ θάνατός ἐστιν, κέρδος ἔγωγε λέγω
- 2p **9** Wat bedoelt Socrates met τοιοῦτον? Beantwoord de vraag in het Nederlands.
- Regel 33 Παλαμῆδει καὶ Αἴαντι τῷ Τελαμῶνος
- 1p **10** Leg uit in welk opzicht Socrates zich met hen verwant voelt. Baseer je antwoord op het vervolg.

Regel 32-36 Ἐπεὶ τ/μ οὔ

Socrates benadrukt met een stilistisch middel dat hij Palamedes en Ajax graag zou ontmoeten.

- 2p **11** Noteer de naam van het desbetreffende stilistisch middel. Citeer bij je antwoord ook het desbetreffende Griekse tekstelement.

regel 30-42 Ἦ τ/μ ἐστὶν

Het geloof in een leven na de dood ontlokt Socrates een aantal humoristische opmerkingen.

- 2p **12** Noteer twee van deze humoristische opmerkingen. Beantwoord de vraag in het Nederlands.

Tekst 2

- 1p **13** Leg uit in welk opzicht de inhoud van de regels 1 en 2 van Tekst 2 niet overeenkomt met wat in Tekst 1 over het teken wordt gezegd.

Regel 11 De dood is toch geen slaap, geen eidelooze nacht?

- 1p **14** Wat zegt Socrates hierover in Tekst 1?

Regel 16 den dienst van leugen en van schijn

Socrates spreekt in de Apologie bij zijn onderzoek naar de uitspraak van het orakel ook over praktijken van leugen en van schijn.

- 1p **15** Wat beschouwt Socrates in de Apologie als praktijken van leugen en van schijn? Beantwoord de vraag in het Nederlands.

Algemeen

Xenophon schrijft in zijn werk Apologie: “Het lijkt me de moeite waard om ook verslag te doen hoe Socrates dacht over zijn verdediging en zijn levenseinde, nadat hij voor het gerecht was gedaagd. Anderen hebben hierover ook geschreven en bij allemaal valt dezelfde hoogmoedige toon van Socrates op - een bewijs dat hij inderdaad zo gesproken heeft. Maar wat ze niet echt duidelijk hebben gemaakt, is dat hij op dat moment voor zichzelf de dood al verkozen had boven het leven.”

- 2p **16** Beschrijf uit de Apologie van Plato een voorbeeld van wat als hoogmoedigheid van Socrates zal zijn ervaren.

Tekst 3

Regel 2-3 Καὶ ἤδη t/m ἔστηκε

Deze regels worden door X. de Win als volgt vertaald: “En het was al middag toen de manschappen het opmerkten en verwonderd tot elkaar zeiden: ‘Socrates is over iets aan ’t piekeren. Sedert vanochtend staat hij daar al.’ ”

In deze vertaling is de grammaticale structuur van het Grieks in twee verschillende opzichten niet overgenomen.

- 2p 17 Beschrijf de twee opzichten waarin de structuur van het Grieks niet is overgenomen.

Regel 4-5 καὶ γὰρ θέρος τότε γ' ἦν

- 1p 18 Leg uit waarvan deze zin de verklaring geeft.

In de regels 1-6 (t/m ἀνέσχευ) gebruikt Alcibiades een hele reeks tijdsaanduidingen.

- 1p 19 Wat wil Alcibiades daarmee tegenover zijn toehoorders beklemtonen? Beantwoord de vraag in het Nederlands en betrek de context bij je antwoord.

In de Apologie beweert de aanklager Meletus dat Socrates totaal niet in goden gelooft.

- 1p 20 Leg uit dat het verhaal van Alcibiades in de regels 4-11 (Τελευτώντες t/m ἐμέ) bewijst dat Meletus ongelijk heeft.

Regel 15 φυγῆ

- 1p 21 Citeer het Griekse tekstelement uit het vervolg (t/m regel 20 εἶναι) waaruit eveneens blijkt dat de situatie voor het Atheense leger zeer kritiek was.

Regel 22 βρενθυόμενος καὶ τῷφθαλμῷ παραβάλλον

Deze woorden gebruikt Aristophanes in de Wolken om het gedrag van Socrates te beschrijven.

- 2p 22 Leg uit dat Alcibiades met dit citaat uit Aristophanes een heel ander effect wil bereiken. Ga bij je antwoord in op zowel Aristophanes als op Alcibiades.

Regel 24-26 σχεδὸν t/m διώκουσιν

- 1p 23 Leg uit om welke reden Alcibiades in deze zin overgaat op praesensvormen.

In Tekst 3 benadrukt Alcibiades verschillende positieve eigenschappen van Socrates.

- 1p 24 Aan welke eigenschap van Socrates uit het volgende rijtje besteedt hij in Tekst 3 **geen** aandacht?
- A bescheidenheid
  - B dapperheid
  - C kuisheid
  - D uithoudingsvermogen

Alcibiades houdt in Tekst 3 een lofrede op Socrates. Stel dat Alcibiades in 399 nog had geleefd en Socrates hem om een getuigenverklaring had gevraagd.

- 1p **25** Leg uit dat in die hypothetische situatie geen enkele getuigenverklaring van Alcibiades een positief effect zou hebben gehad op de uitkomst van het proces. Baseer je antwoord op je kennis van de historische achtergrond.

Tekst 4 en Tekst 3

- 1p **26** Tekst 4, regel 1 Bij die gelegenheid behaalt Socrates zijn eerste onderscheiding Citeer uit Tekst 3, regel 8-12 (Εἰ t/m ψεύδομαι) het Griekse tekstelement waaruit blijkt dat de woorden 'Bij die gelegenheid behaalt Socrates zijn eerste onderscheiding' in strijd zijn met de tekst van Plato.

De beschrijving van Socrates' heldhaftigheid is op sommige punten bij Plato sterker dan in de parafrase van De Crescenzo en op andere punten sterker bij De Crescenzo dan bij Plato.

- 3p **27** a. Geef twee voorbeelden uit Tekst 3, regel 8-12 (Εἰ t/m ψεύδομαι) waaruit blijkt dat de beschrijving bij Plato sterker is dan bij De Crescenzo. Beantwoord de vraag in het Nederlands.
b. Geef één voorbeeld uit Tekst 4 waaruit blijkt dat de beschrijving bij De Crescenzo sterker is dan bij Plato.

Tekst 5

- 38p Bestudeer Tekst 5 met de inleiding en de aantekeningen.
Vertaal de regels 1 t/m 16.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.